

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-09-06

Diarienummer 0042/23

Handläggare

Linus Lundberg

Telefon: 031 368 21 63

E-post: linus.lundberg@ioff.goteborg.se

Uppdrag till stadens nämnder och styrelser att analysera klimateffekternas konsekvenser och åtgärdsbehov för sin verksamhet

Förslag till beslut

1. Idrotts-och föreningsnämnden noterar uppdraget som fullgjort.
2. Uppdraget återskärts till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budget för 2022 kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en klimatanpassningsplan för staden. Uppdraget inleddes med en nulägesinventering våren 2022 som resulterade i ett förslag till fortsatt arbete med behov av att etablera en gemensam process och struktur för framtagande av klimatanpassningsplanen. Stadens nämnder och styrelser har därmed fått i uppdrag att analysera klimateffekters konsekvenser samt åtgärdsbehov för dess egna verksamheter. Detta görs i klimatanpassningsplanen som finns tillgänglig i bilaga 2.

Under 2023 har arbetet gått in i nästa fas med etablering av gemensam struktur, arbetssätt och ett aktivt arbete att analysera risker samt bedöma åtgärdsbehov i stadens verksamheter som ska generera ett underlag för prioritering av anpassningsåtgärder till den gemensamma klimatanpassningsplanen. Klimatanpassningsplanen förväntas vara klar under våren 2024 och uppdraget ska återskärts till kommunfullmäktige för beslut innan sommaren 2024.

Idrotts-och föreningsförvaltningen har kartlagt och identifierat de idrottsobjekt som kommer att påverkas av 100-års regn samt skyfall. Förvaltningen har jämväl fyllt i och skickat in sin del av klimatanpassningsplanen till stadsledningskontoret.

Klimatanpassningsplanen innehåller bland annat de klimateffekter som kan påverka verksamheten och vilka konsekvenser de kan leda till. Underlaget innehåller även åtgärdsbehov, sårbara objekt, tidigare erfarenheter, nominerade åtgärder och kostnader för åtgärder samt konsekvenser.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stadsledningskontorets bedömning på uppdraget till nämnder samt styrelser är att det inte får någon ekonomisk påverkan. Utan uppdraget kan genomföras inom ordinarie uppdrag men på sikt innebär klimatanpassning stora investeringar.

Klimatanpassningsplanen resulterar i åtgärdsförslag som behöver finansieras. De anpassningsåtgärder som investeras i förebyggande syfte är oftast billigare än kostnaderna för de skador som kan uppkomma om verksamheterna inte står rustade för ett förändrat klimat. För staden som fastighetsägare kan det även innebära stora kostnader om befintliga och nya fastigheter inte anpassas. Fastigheter som ej klimatanpassats kan även bli svårare att försäkra i framtiden och tappa sitt finansiella värde.

Ett gemensamt åtgärdsarbete som processen föreslår, möjliggör samordning, effektivisering och synkning av klimatanpassningsåtgärder som kan minska investeringsbehovet.

I nuläget finns möjlighet att söka statliga medel för översvämningshantering om totalt drygt 500 mnkr, för samtliga kommuner som delfinansiering av åtgärder. Uppdraget omfattar även påverkan för ändrad lagstiftning som stödjer klimatanpassningsarbetet.

Klimateffekters påverkan och konsekvenser kan skapa stor och kostsam skadegörelse. Exempelvis kan en översvämmad idrottshall eller ishall behöva stängas i minst 6 månader. Kostnader bedöms till cirka 5 miljoner kronor beroende på om både golv, isbana och väggar är skadade. Ett bad kan ha renoveringskostnader på minst 5 miljoner kronor och kan också behövas stängas ner under en längre period beroende på skadornas omfattning. Exempelvis kan elinstallationer gå sönder, instrument kan behöva bytas ut, utbyte av golv eller fasad, vatten behöver pumpas ut och lokaler behöver torkas. Utfallet kan variera men i värsta fall kan det handla om större reinvesteringar samtidigt som att sociala dimensioner påverkas när byggnader blir temporärt obrukbara. Detta resulterar bland annat att skolor och föreningar behöver flytta sin idrottsverksamhet till andra lokaler vilket påverkar trivsel samt tillgänglighet.

Skyfall och extremväder kan vara lokalt samt påverkar stadsområden olika mycket. Men det kan likaväl drabba flera stadsområden och stadsdelar. I ett värsta scenario skulle flera anläggningar kunna bli översvämmade och temporärt obrukbara. Byggnaderna må inte vara samhällsviktiga såsom sjukhus men kostnaden förblir densamma samt att idrottslivet påverkas.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har runt 50 konstgräsplaner varav hälften har gummigranulat i sig vilket motsvarar cirka 60 ton mikroplaster per bollplan. Vattenfyllda konstgräsplaner vid extremväder riskerar att lämna planen och färdas vidare till närliggande mark och vattendrag med hjälp av vattenströmmar. Detta har en stor ekologisk påverkan och kommer att vara skadlig mot miljön samt djurliv. Att återställa en konstgräsplan som förstörts av översvämning kan i värsta fall kosta runt 4–6 miljoner eftersom hela planen behöver läggas om. Fördröjningsmagasin kan etableras vid konstgräsplaner för att fördröja översvämningar och kan kosta ungefär 400–500 tusen kronor. Omkringliggande sarger och markgaller runt planer som både stoppar samt fångar upp gummigranulat kan också anläggas. Det är mindre investeringskostnader i jämförelse med stora reinvesteringar om ingen åtgärd görs.

Bedömning ur ekologisk dimension

I takt med att klimatanpassningsarbetet konkretiseras och att åtgärder tas fram möjliggörs samordning och potentiella synergieffekter med styrning, mål samt pågående arbete inom klimat- och hållbarhetsområdet. Exempelvis kan Miljö – och klimatprogrammets strategiarbete bidra positivt till den ekologiska dimensionen. På sikt kommer

klimatanpassningsarbetet bidra till generationsmålet genom att arbeta för att det samhälle som lämnas över till nästa generation är fungerande även i ett framtida klimat.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har identifierat att extremoväder kommer att inverka negativt på stadens ekologiska förhållanden. Som tidigare nämnt har förvaltningen runt 60 konstgräsplaner varav hälften har gummigranulat i sig vilket motsvarar cirka 60 ton gummigranulat per bollplan. Vattenfyllda konstgräsplaner vid extremoväder riskerar all mikroplast att lämna planen och föras vidare till dagvatten samt närområdet med hjälp av vattenströmmar. Detta har en skadlig effekt på miljön och stadens ekologiska förhållanden. Konsekvensen har inte den största effekten på generationsmålet men det bromsar in på andra mer lokala miljömål samt har en negativ effekt på helheten.

Bedömning ur social dimension

Uppdraget till nämnder och styrelser kommer att bidra positivt till den sociala dimensionen genom att stadens verksamheter aktivt arbetar för att minska sårbarheten och säkerställa leverans av uppdrag och service gentemot medborgarna även i ett förändrat klimat. Förebyggande insatser bidrar till att människors hälsa och livsmiljöer kan upprätthållas. Klimatanpassning berör hela samhället och särskilt utsatta är de sårbara och svagare grupperna såsom barn, äldre och grupper med särskilda behov. En robust och säkrad leverans av välfärdsservicen blir en viktig del av anpassningsarbetet.

Uppdraget bidrar positivt till den sociala dimensionen men påverkan från extremoväder och klimateffekter har en negativ påverkan. Vid större översvämningar kan anläggningar bli temporärt avstängda vilket försvårar idrottsverksamhet och minskar tillgänglighet. Vid långvarig värmebölja kommer idrottsaktiviteten utomhus att påverkas och finns inte tillräckligt med dricksvatten eller skugga kommer nyttjandet av utomhusobjekt att minska. Det kan även påverka hälsa då värmeslag kan bli allt vanligare. Utsatta idrottshallar är de som har mycket solinsläpp och har otillräckligt solskydd. Konsekvenser blir att temperaturen ökar och att inomhusmiljön kan bli oacceptabel eftersom det blir svårare att utföra idrottsverksamhet i höga temperaturer.

Höga temperaturer kan medföra illamående, trötthet och huvudvärk men kan också leda till allvarliga hälsoeffekter. Åtgärder är att installera solskydd på anläggningar som har behovet. För utomhusmiljön är dricksvatten och skugga väsentligt för trivsel och mående samt är en låg investeringskostnad för att bevara hälsa bland stadens idrottande.

Alla åldersgrupper kommer att kunna påverkas och i synnerhet barn om idrottshallar som har skolverksamhet behöver stängas ner. Likaså dem med funktionsnedsättning om flera objekt stängs ner samtidigt eftersom tillgängligheten försvinner.

Samverkan

Någon samverkan har inte skett med de fackliga organisationerna i detta ärende.

Bilagor

1. Delrapportering i uppdraget att ta fram en klimatanpassningsplan – uppdrag till stadens nämnder och styrelser att analysera klimateffekternas konsekvenser och åtgärdsbehov för sin verksamhet
2. Vägledning - uppdrag till förvaltningar och bolag inom arbetet att fram en klimatanpassningsplan för Göteborg stad

Ärendet

Stadens nämnder och styrelser har fått i uppdrag att analysera klimateffekters konsekvenser, påverkan samt nominera åtgärdsbehov för dess egna verksamheter. Idrotts- och föreningsförvaltningen har i och med uppdraget analyserat, identifierat och kartlagt klimateffekternas påverkan samt konsekvenser för den egna verksamheten. Förvaltningen har också sammanställt åtgärdsförslag och nominerat lämpliga åtgärder till stadsledningskontoret.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige gav i budget för 2022 kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en klimatanpassningsplan för staden. Uppdraget inleddes med en nulägesinventering våren 2022 som resulterade i ett förslag till fortsatt arbete med behov av att etablera en gemensam process och struktur för framtagande av klimatanpassningsplanen.

Under 2023 går arbetet in i nästa fas med etablering av gemensam struktur och arbetssätt och ett aktivt arbete att analysera risker och bedöma åtgärdsbehov i stadens verksamheter, som ska utgöra underlag för en gemensam prioritering av anpassningsåtgärder till planen. Stadens nämnder och styrelser har därmed fått i uppdrag att analysera klimateffekters konsekvenser, påverkan samt nominera åtgärdsbehov för dess egna verksamheter. Detta görs i klimatanpassningsplanen som finns tillgänglig i bilaga 2. Uppdraget ska återsäkras till kommunstyrelsen senast kvartal 3 2023.

Klimatanpassningsplanen agerar som ett ”paraply” och ska ge en övergripande styrning samt process för staden arbete med frågorna. Planen förväntas vara klar under våren 2024 och uppdraget ska återsäkras till kommunfullmäktige för beslut innan sommaren 2024.

Målbilden för arbetet är att samtliga berörda förvaltningar och bolag ska bedriva ett aktivt verksamhetsnära arbete med frågan som är uppföljningsbart samt som skapar en succesiv ökad anpassningsförmåga. Staden ska också stå rustat för ett förändrat klimat där stadens verksamhet och människors livsmiljöer samt hälsa kan upprätthållas.

I uppdraget har idrotts- och föreningsförvaltningen kartlagt samt identifierat de idrottsobjekt som kommer att påverkas av 100-års regn och skyfall med hjälp av GIS-verktyg. Förvaltningen har jämväl fyllt i och skickat in sin del av klimatanpassningsplanen till stadsledningskontoret. Klimatanpassningsplanen innehåller bland annat de klimateffekter som kan påverka idrotts- och föreningsförvaltningens verksamhet och lämpliga åtgärdsförslag samt kostnader. Klimatanpassningsplanen med innehållande påverkan och konsekvenser av miljöeffekter finns i sin helhet i bilaga 2.

Konsekvenser, påverkan och åtgärdsförslag för skyfall och värmebölja

Skyfall kommer att kunna påverka alla av förvaltningens idrottsobjekt och speciellt dem som ligger i den centrala delarna där grönytor finns i knapphet. Ytor och byggnader intill vattendrag samt i änden av sluttningar där mycket vatten samlas kommer också att vara i riskzon för översvämningar. Byggnader som har källare är de som kan få de största skadorna vid översvämning, idrotts- och föreningsförvaltningen har verksamhet i 10 byggnader med källare och 3 av dem är förvaltningen byggnadsägare över.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har runt 50 konstgräsplaner varav hälften har gummigranulat som infill/fyllnadsmedel vilket motsvarar cirka 60 ton mikropaster per bollplan. Konstgräsplaner som riskerar att vattenfyllas måste säkras upp för att inte gummigranulat sprids till närområdet via vattenströmmar. Detta kan göras med hjälp av exempelvis omkringliggande sarger och markgaller runt planer som både stoppar och fångar upp gummigranulat. Fördröjningsmagasin kan etableras vid konstgräsplaner för att fördröja översvämningar och kan kosta ungefär 400–500 tkr. För skötseln är det viktigt att säkerställa att dräneringen och granulatfällor inte täpps igen vilket skulle förhindra att vattenflöden kan sjunka undan samt återgå till det normala.

För att skydda byggnader är det viktigt att spola rent närliggande dagvattenbrunnar för att minska risken för stopp, anlägga fler brunnar och om möjligt bygga nya byggnader högre upp från kritisk nivå. Stadengemensamma åtgärder kan vara att bygga fler gröna tak, plantera träd och grönska i stadsmiljö för att öka förmågan att suga upp vatten lokalt samt därmed fördröja extrema vattenflöden. Att samarbeta inom staden kring att leda om och fördröja vattenflöden i kritiska områden borde vara av mycket stor vikt för att hantera vattenmassor kontrollerat. Likaså planering, exempelvis anlägg inte konstgräsplaner i närheten av vattendrag utan bygg parker och andra miljöer som klarar av översvämningar. Därav är det långsiktiga arbetet och samverkan inom staden en viktig åtgärd för att anpassa staden för både dagens och framtida klimateffekter.

Idrotts- och föreningsförvaltningen arbetar redan kring att minska spridningen av gummigranulat genom att bygga fördröjningsmagasin, sarger och galler runt planer samt granulatfällor i dagvattenbrunnar. Dessutom har förvaltningen utökat säkerhetsavstånd till vatten på 300 meter på grund av strandskyddet.

Påverkan av översvämning från olika typer av klimateffekter kan vara stor. En översvämmad idrottshall eller ishall kan behöva stängas i minst 6 månader. Kostnader bedöms till cirka 5 miljoner kronor beroende på om både golv, isbana och väggar är skadade. Ett bad kan ha renoveringskostnader på minst 5 miljoner kronor och kan också behövas stängas ner under längre period beroende på skadornas omfattning. Exempelvis kan elinstallationer gå sönder, instrument kan behöva bytas ut, utbyte av golv eller fasad, vatten behöver pumpas ut och lokaler behöver torkas.

Marktytor påverkas också av översvämningar, exempelvis Länsmansgårdens konstgräsplan har fått sättningar under planen på grund av översvämning vid mycket regn vilket orsakar gropar under plan där mark spolats bort. Att åtgärda konstgräsplaner kan kosta mellan 4–6 miljoner.

Vanliga gräsplaner och grusplaner drabbas inte lika hårt vid översvämning eller skyfall. De håller relativt väl vid extremväder såväl översvämning som torka. Idrotts- och föreningsförvaltningen behöver inte sätta in några speciella åtgärder för att skydda dem markytorna eftersom dem inte är hårdtytor. Efter en översvämning krävs det mindre insatser för att återställa den typen av planer gentemot en konstgräsplan. Naturgräsplaner ger snarare en ökad resiliens i tätbebyggda områden där vatten kan ansamlas på planen i stället för att skada närliggande fastigheter. Att få ner biokol på utsatta naturgräs bollplaner kan stärka deras förmåga att hantera vatten, torka och föroreningar. Det är även viktigt att driften tidigt följer varningar för extremväder såsom värmeböljor eller skyfall för att veta hur de ska agera i god tid.

Värmebölja kan påverka naturgräsplaners kvalitet och användning vid bevattningsförbud. Långvarig värmebölja kan orsaka torka och öka brandrisken för idrottsobjekt vid mycket grönska. Hallar med stora fönster eller glasfasader med mycket solinsläpp kan få en ökad inomhustemperatur och det kan påverka innemiljön samt minska användningen av hallen.

Åtgärder är att installera eller förbättra utvändiga solskydd på drabbade idrottshallar för att sänka solinsläppet samt innetemperaturen. Ökad tillgänglighet till dricksvatten och skugga vid utomhusobjekt åt besökare för att öka trivsel.

Tabellen nedanför visar de byggnader som kommer att påverkas av 100-års regnets ökade vattenflöde. Det är sex byggnader och varav en av dem är idrotts-och föreningsförvaltningens egen byggnad. Resten är inhyrda och har andra fastighetsägare men förvaltningen driver verksamhet i dem.

Benämning	Risk	Anläggningstyp	Ägande	Ägande, benämning
Lilla Amundön	100 års regn	Bad	Egen	
Styrsö simhall	100 års regn	Bad	Inhyrd	Stadsfastighetsförvaltningen
Lundbystrandshallen	100 års regn	Idrottshallar	Inhyrd	Fastighets AB Fribordet
Svingelns sporthall	100 års regn	Idrottshallar	Inhyrd	Bygg Göta Göteborg AB
Judohallen Masthugget	100 års regn	Idrottshallar	Inhyrd	Brf Masthugget
Exercishusets sporthall	100 års regn/Skyfall	Idrottshallar	Inhyrd	Higab AB c/o Göteborgslokaler

Den andra tabellen visar de markytor och planer som kommer att påverkas av 100 års regnets ökade vattenflöde. Totalt är det 18 och varav 16 av dem är egna. Men bara 5 av dem är konstgräsplaner och kan behöva särskilda åtgärder för att förhindra att konstgräsplaner förstörs eller att gummigranulat lämnar planen vid översvämningar. För de objekt som är inhyrda bedriver idrotts-och föreningsförvaltningen bara verksamhet och är inte fastighetsägare.

Benämning	Risk	Anläggningstyp	Ägande	Markyta
Torslanda flygplats arrende	100 års regn	Arrende - med upplåtelseavtal	Egen	Naturgräs
Torslanda motorsport	100 års regn	Arrende - med upplåtelseavtal	Egen	Naturmark
Donsövallen	100 års regn	Planer	Egen	Konstgräs
Exportplan	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs
Generatorsplan	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs
Heden Idrottsområde	100 års regn/Skyfall	Planer	Egen	Grus
Heden Idrottsområde	100 års regn/Skyfall	Planer	Inhyrd	Konstgräs
Heden Idrottsområde	100 års regn/Skyfall	Planer	Egen	Konstgräs
Hinsholmskilen	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs
Hovåsvallen	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs
Hästeviksplan	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs
Kärraplan	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs

Lemmingvallen	100 års regn/Skyfall	Planer	Egen	Konstgräs
Lemmingvallen	100 års regn/Skyfall	Planer	Egen	Naturgräs
Velebit IP	100 års regn	Planer	Föreningsägd	Naturgräs
Välen	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs
Åkeredsvallen	100 års regn	Planer	Egen	Konstgräs
Åkeredsvallen	100 års regn	Planer	Egen	Naturgräs

Totalt är det 26 idrottsobjekt som kommer att påverkas av 100-års regnet medan skyfall kommer att kunna påverka alla idrottsobjekt. Värmebölja kommer att påverka samtliga utomhusobjekt samt kan påverka alla byggnader men främst dem med mycket solinsläpp från söder.

Nämnda åtgärdsförslag och det fortsatta arbetet framåt med frågorna är viktigt för att möta klimateffekternas påverkan på förvaltningens verksamhet. Investeringarna kommer att vara mer lönsamt än att hantera renoveringar och dem skador som kan inträffa om förvaltningen inte är förbered på klimateffekter samt extremoväder.

Utöver idrottsobjekt har förvaltningen likaså ett ansvar att förse föreningar med stöd och information. Till föreningar är det viktigt att informera om klimateffekter och dess konsekvenser med hjälp av föreningsstöd så att de vidtar åtgärder för att minimera skador. Även uppmärksamma förbund hur de bör skapa beredskap hos sina föreningar.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att det är viktigt att arbeta förebyggande och identifiera de anläggningar som är kritiska samt arbeta vidare med åtgärdsplaner på lång sikt. På så sätt kan idrotts- och föreningsförvaltningen stå rustat för ett förändrat klimat där förvaltningens verksamheter och människors livsmiljöer samt hälsa kan upprätthållas.

Johan Sävhave

Ann-Charlotte Hellman

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef fastighet